

SAJUNGOS VYRIAUSIASIS
ĮGALIOJINIS UŽSIENIO
REIKALAMS IR
SAUGUMO POLITIKAI

Briuselis, 2020 03 18
JOIN(2020) 7 final

**BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

Rytų partnerystės politika po 2020 m.

Atsparumo stiprinimas. Visiems naudinga Rytų partnerystė

{SWD(2020) 56 final}

1. ĮVADAS

Rytų partnerystė yra bendra Europos Sąjungos, jos valstybių narių ir Armėnijos, Azerbaidžano, Baltarusijos, Gruzijos, Moldovos Respublikos¹ ir Ukrainos (toliau – šalys partnerės) iniciatyva. 2009 m. pradėta įgyvendinti Rytų partnerystė yra strateginė plataus užmojo partnerystė, grindžiama bendromis vertybėmis ir taisyklėmis, abipusiais interesais ir įsipareigojimais, taip pat bendra atsakomybe ir atsakingumu. Jos tikslas – stiprinti ir gilinti ES, jos valstybių narių ir šalių partnerių politinius ir ekonominius santykius. Partnerystė joms padeda įgyvendinti dvejopą ekologinę ir skaitmeninę transformaciją. Ji taip pat padeda siekti daugelio pasaulinės politikos tikslų, be kita ko, įgyvendinti Paryžiaus susitarimą dėl klimato kaitos, JT darbotvarkę iki 2030 m. ir JT darnaus vystymosi tikslus. Be to, partnerystė padeda siekti bendro tikslo – didinti ES kaimyninių šalių stabilumą, gerovę ir atsparumą, kaip nustatyta **Visuotinėje Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategijoje**² ir 2015 m. **Europos kaimynystės politikos peržiūroje**. Ji visiškai suderinta su Europos Komisijos **2019–2024 m. politinėmis gairėmis**³. Galiausiai partnerystėje atsižvelgiama į visas svarbias Komisijos priimtas pavyzdines strategijas⁴.

Bėgant metams Rytų partnerystė padėjo **suartinti ES ir šalis partneres**. 2017 m. lapkričio mėn. Rytų partnerystei skirtame aukščiausiojo lygio susitikime Briuselyje pristatytas naujas požiūris – priimta bendra reformų darbotvarkė „**20 tikslų iki 2020 m.**“. Pagal šią plataus užmojo darbotvarkę visų pirma buvo siekiama užtikrinti apčiuopiamų rezultatų vietoje ir **pagerinti žmonių gyvenimą** keturiuose pagrindinėse politikos srityse: 1) stipresnė ekonomika; 2) tvirtesnis valdymas; 3) geresnis sujungiamumas ir 4) stipresnė visuomenė. Drauge siekta įgyvendinti įvairius tikslus tokiose kompleksinėse srityse kaip lyčių lygybė, pilietinė visuomenė, žiniasklaida ir strateginė komunikacija.

Rytų partnerystėje ir toliau bus siekiama kurti bendromis vertybėmis grindžiamą demokratijos, gerovės, stabilumo ir intensyvesnio bendradarbiavimo erdvę. Vykdydama išorės veiksmus, be kita ko, susijusius su Rytų partnerystėje, ES yra strategiškai suinteresuota toliau pirmauti pasaulinėje arenoje žmogaus teisių ir demokratijos srityse. Pagarba žmogaus teisėms yra vienas esminių atsparios, įtraukios ir demokratinės visuomenės elementų. Todėl ir toliau daugiausia dėmesio bus skiriama dar neįgyvendintiems esamiems tikslams, visų pirma teisei valstybei, žmogaus teisių apsaugai, kovai su korupcija ir diskriminacija, nepriklausomos žiniasklaidos ir pilietinės visuomenės vaidmeniui ir lyčių lygybės skatinimui. ES paskatomis grindžiamas požiūris („parama pagal pažangą“) ir toliau bus naudingas toms šalims partnerėms, kurios reformas vykdo aktyviausiai. Būsima Rytų partnerystės politika turėtų būti grindžiama jau sutartomis užduotimis, siekiais, tikslais, principais ir bendradarbiavimo sritimis.

Nuolatinis bendradarbiavimas su Rytų partnerystės šalimis ir toliau bus vienas iš pagrindinių ES prioritetų. Šį abiem pusėms naudingą bendradarbiavimą padės stiprinti atnaujinta Rytų partnerystės politikos dinamika, atskleisianti šio bendradarbiavimo svarbą. Bus toliau plėtojami tiek dvišaliai, tiek daugiašaliai politiniai santykiai su visomis Rytų šalimis partnerėmis. Be to, ES užsienio politikos srityje Rytų partnerystės regionui tenka ypatinga reikšmė dėl jo geografinės padėties (tarp Europos Sąjungos, Azijos ir didesnio kaimyninių šalių regiono), visų pirma dėl ekonominių, visuomeninių ir strateginių ryšių su kaimyninėmis

¹ Toliau – Moldova.

² https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eugs_review_web_0.pdf

³ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_en.pdf

⁴ Tai, be kita ko, komunikatai „Europos žaliasis kursas“ (COM(2019) 640), „Europos skaitmeninės ateities formavimas“ (COM(2020) 67), „Nauja Europos pramonės strategija“ (COM(2020) 102) ir „Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija“ (COM(2020) 152).

šalimis (šie ryšiai nevienodai stiprūs). Kitos regioninės ir pasaulinės jėgos ir jų interesai, taip pat kultūriniai ir geografiniai ryšiai su Vidurine Azija suteikia papildomų galimybių plėtoti abipusiai naudingus ryšius ir su kitomis kaimyninėmis šalimis. ES veiklą regione papildė kitos politikos kryptys ir iniciatyvos, pavyzdžiui, Šiaurės dimensija ir Juodosios jūros sinergija.

2019 m. gegužės mėn. Europos Komisija pradėjo konsultacijas dėl Rytų partnerystės ateities. 2019 m. birželio mėn. ši požiūrį patvirtino Europos Vadovų Taryba.

Konsultacijos vyko iki 2019 m. spalio mėn. pabaigos. Įsitraukė daug subjektų: surinkta daugiau kaip 200 rašytinių pastabų, be kita ko, per Rytų partnerystės struktūruotų konsultacijų tinklalapį. Nuomones pateikė beveik visos ES valstybės narės ir visos šalys partnerės, taip pat Europos Parlamentas, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ir Regionų komitetas. Konsultacijose taip pat dalyvavo Europos investicijų bankas, Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas ir kitos tarptautinės finansų įstaigos, taip pat įvairūs suinteresuotieji subjektai, pavyzdžiui, pilietinės visuomenės organizacijos (įskaitant Rytų partnerystės pilietinės visuomenės forumą), ekspertų grupės, akademinės institucijos ir verslo organizacijos. Buvo atsižvelgta į Rytų partnerystės jaunimo forumo ir Jaunųjų Europos ambasadorių rekomendacijas.

Šis bendras komunikatas taip pat grindžiamas atsiliepimais, gautais per **konsultacijas kiekvienoje iš šešių šalių partnerių** ir daugelyje ES valstybių narių. Taip pat atsižvelgta į diskusijas dabartinės Rytų partnerystės struktūros platformose bei grupėse ir susijusiuose susitikimuose.

Apskritai bendrai sutariama, kad **dabartinė Rytų partnerystės politikos sistema yra tvirta ir žmonėms duoda apčiuopiamų rezultatų**. Bendrame komunikate išdėstoma, kaip spręsti **bendrus uždavinius** ir kaip ES ateityje bendradarbiaus su šalimis partnerėmis įvairiose politikos srityse. Remiantis konsultacijų rezultatais, šiame dokumente išdėstomi nauji **ilgalaikiai Rytų partnerystės politikos tikslai po 2020 m.** ir priemonės, kuriomis siekiama didinti atsparumą, skatinti darnų vystymąsi ir siekti apčiuopiamų rezultatų visuomenei.

2. PAGRINDINIAI RYTŲ PARTNERYSTĖS LAIMĖJIMAI

2015 m. ES valstybės narės ir šalys partnerės palankiai įvertino **Europos kaimynystės politikos** peržiūrą Visuotinės ES strategijos kontekste. Jos paragino užtikrinti didesnę **diferenciaciją**, didesnę **atsakomybę**, didesnę **orientavimą** ir didesnę **lankstumą**. Konsultacijos parodė, kad įgyvendinant Rytų partnerystę šie tikslai iš esmės pasiekti.

Kalbant apie **diferenciaciją**, partnerystė buvo plėtojama atsižvelgiant į kiekvienos šalies partnerės interesus, užmojus ir pažangą. ES ir atskiros šalys partnerės yra sudariusios naujus plataus užmojo politinius ir ekonominius dvišalius susitarimus. Santykiai su Gruzija, Moldova ir Ukraina grindžiami asociacijos susitarimais ir susitarimais dėl išsamių ir visapusiškų laisvosios prekybos erdvių. Siekdamos užtikrinti, kad šie plataus užmojo susitarimai būtų visapusiškai įgyvendinami, šios trys šalys susitarė nustatyti asociacijos darbotvarkes, kuriomis siekiama įgyvendinti trumpalaikius ir vidutinės trukmės bendradarbiavimo prioritetus. ES ir šios šalys taiko bevizį režimą, kad palengvintų asmenų judėjimą per sienas. Visos trys šalys visapusiškai įgyvendino readmisijos susitarimus.

ES santykiai su Armėnija grindžiami visapusiškos ir tvirtesnės partnerystės susitarimu. Su Azerbaidžanu deramasi dėl naujo susitarimo. Bendradarbiavimas su šiomis dviem šalimis grindžiamas sutartais partnerystės prioritetais. Santykiai su Baltarusija stiprinami sektorių dialogais, taip pat tęsiamos derybos dėl partnerystės prioritetų. Su Armėnija, Azerbaidžanu ir Baltarusija sudaryti vizų režimo supaprastinimo ir readmisijos susitarimai labai padėjo palengvinti asmenų keliones į šias šalis.

Siekdama paskatinti šalis partneres priimti didesnę **atsakomybę**, ES **pakeitė** bendradarbiavimo su jomis būdus. Siekiant padidinti poveikį, ES teikiamos paramos srityje nuo projektų grindžiamos finansinės paramos pereita prie iš tiesų transformacinės **reformų politikos**. Šis naujas požiūris žmonėms davė apčiuopiamos naudos: pavyzdžiui, buvo remiama decentralizacija Ukrainoje ir aukšto lygio energijos vartojimo efektyvumo iniciatyvos Armėnijoje, Gruzijoje ir Ukrainoje.

ES sustiprino bendradarbiavimą su subjektais, atsakingais už reformas šalyse partnerėse. Kartu su nacionalinėmis valdžios institucijomis ES ir jos valstybės narės ėmėsi svarbių veiksmų, kad, kai įmanoma, užtikrintų **bendrą programavimą**. Tai padeda užtikrinti veiksmingesnį kolektyvinį atsaką į šalių partnerių poreikius, taigi bendradarbiavimas tampa darnesnis, veiksmingesnis ir ne toks fragmentiškas. Sėkmingų bendrų priemonių imtasi dėl Ukrainos ir Moldovos.

ES sustiprino strateginį bendradarbiavimą su **tarptautinėmis finansų įstaigomis** (TFĮ). Vesdamos šalių, regionų ir sektorių dialogus, ES ir TFĮ suteikė didelę paramą mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI) ir vadinamųjų žaliųjų investicijų į energijos vartojimo efektyvumą ir savivaldybių infrastruktūrą. Taip visame regione sumažintas energijos suvartojimas, tarša ir išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis ir padidintas aplinkos atsparumas bei atsparumas klimato kaitai.

Bendradarbiavimas su pilietine visuomene labai padėjo užtikrinti veiksmingas reformas, nes dėl jo padidėjo viešojo atskaitomybė, pagerėjo žmogaus teisių padėtis ir vietos vystymasis, taip pat užtikrintas paslaugų teikimas visiems gyventojams, įskaitant pažeidžiamas grupes. ES labai rėmė pilietinės visuomenės indėlį, kuris paskatino socialines inovacijas ir padėjo kurti reformų koalicijas nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis.

Per konsultacijas pateiktuose atsakymuose pabrėžiama, kad svarbu užtikrinti didesnę bendros politikos **orientavimą**. 2017 m. lapkričio mėn. Rytų partnerystei skirtame aukščiausiojo lygio susitikime ES valstybių narių ir šalių partnerių patvirtinta į rezultatus orientuota darbotvarkė „20 tikslų iki 2020 m.“ siekta užtikrinti didesnę bendradarbiavimo orientavimą.

Naująją Europos kaimynystės politika pabrėžiamas didesnio **lankstumo** poreikis, kad ES ir šalys partnerės galėtų tenkinti nuolat kintančius poreikius ir reaguoti į nuolat kintančias aplinkybes. Siekdamas padidinti paramą ir poveikį, ES: i) sustiprino bendradarbiavimą su TFĮ, taikydama išorės investicijų planą ir struktūrinių reformų priemonę; ii) modernizavo ir strategiškai suderino savo techninės pagalbos priemones (Techninės pagalbos ir informacijos mainų programą (TAIEX) ir porinės veiklos vykdymą), kad galėtų teikti specialiai pritaikytą paramą, ir iii) pritaikė savo institucines struktūras, kad galėtų spręsti naujus uždavinius. Pavyzdžiui, Paramos Ukrainai grupė yra unikali struktūra, padedanti kaupti Europos Komisijos ir visų ES valstybių narių patirtį sprendžiant pagrindinius šalies uždavinius. 2015 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybai paskelbus išvadą dėl kovos su dezinformacija sukurta EIVT Strateginės komunikacijos Rytų kaimynystės šalyse darbo grupė taip pat padėjo užtikrinti, kad ES komunikacija ir įvaizdis regione turėtų strateginę reikšmę ir darytų poveikį.

3. BŪSIMA RYTŲ PARTNERYSTĖS POLITIKA

Per konsultacijas aiškiai sutarta, kad darbotvarkė „20 tikslų iki 2020 m.“ duoda apčiuopiamų rezultatų visuomenei. Padėtis pasikeitė trijose iš keturių prioritetinių sričių: **stipresnės ekonomikos, didesnio sujungiamumo ir stipresnės visuomenės**. Kalbant apie **tvirtesnį valdymą**, visų pirma daugumoje šalių partnerių sukurti vieno langelio principu veikiantys centrai, teikiantys veiksmingas ir prieinamas viešąsias paslaugas, taip pat e. turto deklaravimo sistemos.

ES valstybės narės, dauguma šalių partnerių ir pilietinė visuomenė pabrėžia, **kad reikia gerokai pagerinti valdymo rezultatus – visų pirma teisinės valstybės, kovos su korupcija**

ir organizuoju nusikalstamumu srityse – ir nepriklausomos žiniasklaidos bei pilietinės visuomenės vaidmenis. Valdymo pažanga yra tiesiogiai susijusi su tvaria ekonomine plėtra. Teisinis tikrumas ir veikiančios demokratinės institucijos labai padeda pritraukti investicijų, didinti politinį stabilumą ir skatinti teisinės valstybės reformas, taip pat didinti socialinę ir ekonominę integraciją. Todėl vykdant būsimą politiką bus tvirčiau įgyvendinama į rezultatus orientuota darbotvarkė, paremta profesionaliai ir nepriklausomai renkamais, kokybiškais **oficialiais statistiniais duomenimis**, į kuriuos atsižvelgiant bus stebima pažanga ir padedama priimti įrodymais grindžiamus sprendimus.

Paskatomis grindžiamam požiūriui įgyvendinti reikia aiškesnių gairių dėl konkrečių reformų prioritetų: turi būti nurodyti objektyvūs, tikslūs, išsamūs ir patikrinami lyginamieji indeksai. Dėl reformų įgyvendinimo pažangos turėtų padidėti finansavimas ir investicijos. Dėl didelio ar užsitęsusio sąstingio ar net sulėtėjusio reformų įgyvendinimo ES finansavimas, išskyrus paramą pilietinei visuomenei, turėtų būti mažinamas.

Konsultacijos parodė, kad visos šalys partnerės nori **dar labiau priderinti partnerystę prie kiekvienos iš jų interesų, užmojų ir pažangos**. Asocijuotosios šalys labai tikisi dalyvauti bendrose iniciatyvose dėl klausimų, įtrauktų į asociacijos susitarimus ir susitarimus dėl išsamių ir visapusiškų laisvosios prekybos erdvių, kad išnaudotų visą jų potencialą.

Dvišalis bendradarbiavimas tebėra **pagrindinis būdas užtikrinti prie konkrečių poreikių pritaikytą požiūrį**. Dvišalių susitarimų įgyvendinimas bus paspartintas ir papildytas glaudesniu sektorių bendradarbiavimu ir suinteresuotųjų šalių partnerių mainais. Laikydamosi įtraukties ir diferenciacijos principų, ES toliau teiks paramą dvišaliuose, regioniniuose ir daugiašaliuose forumuose, įskaitant tikslingą sektorinę paramą. Be to, Rytų partnerystė ir toliau bus **lanksti** ir **įtrauki**, kad šalys galėtų **kartu spręsti bendras ir pasaulines problemas** įvairiose srityse; taip bus skatinama **regioninė integracija**.

Remdamosi pagrindiniais partnerystės pasiekimais ir pripažindamos, kad, kaip pabrėžta komunikate „Strateginis požiūris į atsparumą ES išorės veiksmų srityje“⁵, **atsparumo didinimas yra vienas svarbiausių politikos siekių**, ES, jos valstybės narės ir šalys partnerės **bendradarbiaus siekdamos šių ilgalaikių Rytų partnerystės politikos tikslų po 2020 m.:**

- atsparios, tvarios ir integruotos ekonomikos;
- atsakingų institucijų, teisinės valstybės ir saugumo;
- aplinkos atsparumo ir atsparumo klimato kaitai;
- atsparios skaitmeninės transformacijos ir
- atsparios, teisingos ir įtraukios visuomenės.

Europos Komisija paragino ES ir jos šalis partneres, visų pirma iš viso Europos žemyno, spręsti bendrus uždavinius ir ateityje drauge įgyvendinti naujus politikos prioritetus, kad būtų remiama ekologinė transformacija, skaitmeninė transformacija ir kuriama visiems naudinga ekonomika, visų pirma būtų užtikrinama daugiau darbo galimybių jaunimui ir skatinama lyčių lygybė. Šie klausimai bus integruojami nustatant visus politikos tikslus.

4. PAGRINDINIAI BŪSIMOS RYTŲ PARTNERYSTĖS POLITIKOS TIKSLAI

4.1 Bendros pastangos siekiant atsparios, tvarios ir integruotos ekonomikos

Ekonomikos stiprinimas yra labai svarbus siekiant patenkinti piliečių lūkesčius, mažinti nelygybę ir užtikrinti, kad šalyse partnerėse žmonės norėtų kurti savo ateitį. Labiau integruota,

⁵https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/join_2017_21_f1_communication_from_commission_to_inst_en_v7_p1_916039.pdf

įtrauki, tvari ir sąžininga ekonomika yra naudinga visiems. Tikslas – kurti deramas darbo vietas ir ekonomines galimybes, užtikrinant šalių partnerių gyventojų gerovę.

Tam reikės **intensyvesnės prekybos ir tolesnės regioninės ir dvišalės šalių partnerių ir ES ekonomikos integracijos, taip pat bendradarbiavimo siekiant laipsniškai mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir užtikrinti neutralų poveikį klimatui. Be to, reikės naudotis dvejopos ekologinės ir skaitmeninės transformacijos teikiamomis galimybėmis.** Remdamasi esamais asociacijos susitarimais, susitarimais dėl išsamių ir visapusiškų laisvosios prekybos erdvių ir kitais prekybos susitarimais, ES kartu su šalimis partnerėmis daugiausia sieks remti visapusišką jų įgyvendinimą, kad būtų užtikrinama kuo didesnė nauda. Atsižvelgdamos į ES naująją augimo strategiją, Europos žaliąjį kursą ir Skaitmeninę strategiją, ES ir šalys partnerės toliau rems Rytų partnerystės šalių ekonomikos modernizavimą, kad jos taptų konkurencingesnės ir novatoriškesnės. Be to, ES ir šalys partnerės investuos į fizinį sujungiamumą ir infrastruktūrą (transporto, energetikos ir skaitmeninę), nes tai yra pagrindinės ekonominės plėtros sąlygos. Ekonomikos krizės atvejais ES yra pasirengusi padėti šalims partnerėms išsaugoti makroekonominį stabilumą ir, teikdama ES makrofinansinę paramą, skatinti struktūrines reformas. Struktūrinių reformų rėmimas, galimybių gauti finansavimą gerinimas ir parama MVĮ paskatins ekonomikos augimą ir investicijas. Investavimas į žmones, visų pirma jaunimą, ir geresnis švietimo, mokslinių tyrimų ir inovacijų susiejimas su privačiojo sektoriaus poreikiais padės šalims partnerėms pasirengti spręsti būsimus uždavinius.

4.1.1 Prekyba ir ekonominė integracija.

Per pastarąjį dešimtmetį ES ir Rytų partnerystės šalių **tarpusavio prekyba beveik padvigubėjo**: šalys partnerės atsidūrė dešimtoje didžiausių ES prekybos partnerių sąrašo vietoje. **ES yra pagrindinis prekybos blokas keturioms šalims partnerėms** (Azerbaidžanui, Gruzijai, Moldovai ir Ukrainai), o Armėnijai ir Baltarusijai ES yra antra pagal dydį prekybos partnerė. Šie prekybos santykiai taip pat padėjo įvairinti prekių eksportą iš šalių partnerių ir geriau integruoti jas į pasaulines vertės grandines. Be to, iš Gruzijos į ES eksportuojančių bendrovių skaičius padidėjo 46 proc., iš Moldovos – 48 proc., o iš Ukrainos – 24 proc. Tai aiškiai rodo abipusę Rytų partnerystės naudą.

ES siūlo toliau **didinti ekonominę integraciją su šalimis partnerėmis**, visų pirma su trimis asocijuotosiomis šalimis, **ir tarp jų**, toliau remiant visapusišką galiojančių susitarimų dėl išsamių ir visapusiškų laisvosios prekybos erdvių įgyvendinimą. Dvišaliai susitarimai, visų pirma susitarimai dėl išsamių ir visapusiškų laisvosios prekybos erdvių, suteikia augimo galimybių privačiajam sektoriui, taip pat užtikrina didesnę darbuotojų apsaugą, geresnes darbo sąlygas ir piliečių galimybes gauti reikalavimus atitinkančių ir saugių produktų. Visas potencialas bus atskleistas įgyvendinus dabartines ir būsimas reformas, grindžiamas susitarimuose dėl išsamių ir visapusiškų laisvosios prekybos erdvių nustatytais įsipareigojimais. Šis procesas apima teisės aktų suderinimą su ES taisyklėmis, gebėjimų įgyvendinti sutartas reformas stiprinimą ir palankesnių sąlygų prekybai sudarymą. ES taip pat skatins glaudesnę bendradarbiavimą su susitarimų dėl išsamių ir visapusiškų laisvosios prekybos erdvių nepasirašiusiomis šalimis. Bendro intereso sektorinės prekybos lengvinimo priemonės turėtų dar labiau paskatinti ekonominę integraciją – turėtų būti įtraukiamos visos šalys partnerės. Pavyzdžiui, ES toliau bendradarbiaus su šalimis partnerėmis, kai įmanoma, siekdama pasirašyti susitarimus dėl įgaliotųjų ekonominių operacijų vykdytojų abipusio pripažinimo.

ES taip pat sieks **bendradarbiauti ir kurti aljansus su šalimis partnerėmis** aktualiais platesniais pasauliniais ekonomikos klausimais įvairiuose daugiašaliuose forumuose, be kita ko, skatindama Pasaulio prekybos organizacijos narėmis nesančias šalis prisijungti prie šios organizacijos.

ES remis perėjimą prie žaliosios ekonomikos regione. Ji sieks užtikrinti taisyklėmis pagrįstą, neiškraipytą ir sąžiningą prekybą ir investicijas į švarias technologijas, ekologiškas prekes ir paslaugas bei susijusias strategines žaliavas. ES bendradarbiaus su šalimis partnerėmis, kad užtikrintų išteklių saugumą ir drauge įgyvendintų Paryžiaus susitarimą ir darnaus vystymosi tikslus.

Asocijuotosioms šalims toliau laipsniškai liberalizuojamas patekimas į rinką. Be to, susitarimuose dėl išsamių ir visapusiškų laisvosios prekybos erdvių numatyta selektyvi ir laipsniška šių šalių **ekonominė integracija** į ES vidaus rinką. Tai priklauso nuo šių šalių reguliavimo konvergencijos su ES *acquis* konkrečiose srityse (viešųjų pirkimų, techninių prekybos kliūčių šalinimo, rinkos priežiūros, sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių, muitinės paslaugų ir gero mokesčių srities valdymo standartų) ir veiksmingo šios *acquis* įgyvendinimo.

4.1.2 Investicijos ir galimybės gauti finansavimą

Per pastarąjį dešimtmetį daugiau kaip **125 000 MVĮ** tiesiogiai pasinaudojo ES finansavimu (daugiausia vietos valiuta) ir sukūrė arba išsaugojo **daugiau kaip 250 000 darbo vietų**. Poveikis optimizuotas geriau naudojant išmokų ir dotacijų derinimą ir garantijas – **nuo 2009 m. pritraukta 11 mlrd. EUR investicijų**.

Struktūrinės reformos labai padeda skatinti ekonominę plėtrą, gerinti ekonomikos valdymą, pritraukti tiesioginių užsienio investicijų ir didinti ekonominį atsparumą. Siekiant paskatinti prekybą ir investicijas, reikia sudaryti palankias sąlygas tvariai ekonominei plėtrai. Verslo ir investavimo aplinka turi būti paprasta, skaidri ir patikima. Todėl reikia stengtis užtikrinti vienodas sąlygas, gerinti darbo rinką ir mažinti neoficialaus darbo mastą, gerinti ekonomikos valdymą ir remtis teisinės valstybės reformomis, be kita ko, užtikrinti korupcijos prevenciją. Ekonominės veiklos vykdytojams turi būti suteikta aiški vykdomos ekologinės pertvarkos perspektyva. ES toliau stiprins pagrindines šalių partnerių reformas, be kita ko, įgyvendindama **Išorės investicijų planą**⁶ ir visų pirma **Struktūrinių reformų priemonę**.

Daugumoje šalių partnerių **MVĮ** suteikia daugiausia darbo vietų ir yra pagrindinė bendro ekonomikos augimo ir inovacijų varomoji jėga. ES toliau didins **galimybes gauti finansavimą** garantijų sistemomis, palūkanų subsidijomis ir investicijų paskatomis. Be to, šią paramą ji didins palaikydama tvirtesnę partnerystę su TFĮ, taip pat per Europos darnaus vystymosi fondą (EDVF+) pagal siūlomą Kaimynystės, vystymosi ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę ir Išorės veiksmų garantiją. Nuo ES priemonių bus neatsiejamas ir tvarus finansavimas bei mikrofinansavimas, be kita ko, kaimo vietovėse, kuriose gauti finansavimą itin sunku. Kad parama būtų kuo veiksmingesnė, ES kartu su TFĮ analizuos pagrindines sritis, kuriose investicijos darys poveikį (be kita ko, bus sukurta vadinamoji investicijų poveikio matrica).

Atsižvelgdama į tai, kad būtina skubiai didinti tvarias investicijas, ES toliau stiprins bendradarbiavimą su šalimis partnerėmis, kad būtų sukurta finansų sistema, kuria būtų remiamas tvarus augimas, visų pirma pasitelkiant tarptautinius forumus, pavyzdžiui, **Tarptautinę tvarių finansų platformą** (IPSF). ES ir šalys partnerės gali dalytis geriausia patirtimi ir koordinuoti pastangas, susijusias su aplinkos atžvilgiu tvariomis investicijomis, pavyzdžiui, žaliaja taksonomija, informacijos apie aplinką ir klimatą atskleidimu, taip pat žaliųjų finansinių produktų standartais ir ženkliniu.

Atsižvelgiant į stiprėjančius rytinių šalių partnerių ir ES ekonominius ir prekybinius santykius, **aktyvesnis euro naudojimas** jų užsienio prekybos srityje dar labiau sustiprintų ekonominius santykius su ES ir padėtų užtikrinti šių šalių **ekonominį ir finansinį stabilumą**. Taip bus dar

⁶ https://ec.europa.eu/commission/eu-external-investment-plan_lt

labiau sumažinta šalims partnerėms kylanti užsienio valiutų keitimo rizika, užtikrinant, kad iš išorės pasiskolinamų lėšų užsienio valiuta derinys, atsargų valdymas ir tarptautiniai sandoriai būtų geriau siejami su šių šalių pagrindinių prekybos ir investicijų partnerių valiutomis, kartu remiant **tvirtesnę tarptautinę euro vaidmenį**. ES taip pat toliau remis šalių partnerių pastangas, dedamas siekiant įgyvendinti prisijungimo prie **bendros mokėjimų euraus erdvės** (SEPA) kriterijų.

Siekdama patenkinti pradedančiųjų įmonių poreikius, ES kartu su TFĮ parengs novatorišką ir pažangią finansavimo programą (įskaitant nuosavą kapitalą, rizikos kapitalą, neformalias investicijas ir sutelktinį finansavimą). ES parama padės toliau stiprinti verslo rėmimo organizacijas ir didinti MVĮ internacionalizavimą ir sudarys palankesnes sąlygas viešojo ir privačiojo sektorių dialogui: bus tenkinamas žinių ir įgūdžių poreikis, kad būtų skatinamos inovacijos, verslumas ir kūrybiškumas, atitinkantys būsimus rinkos poreikius. ES toliau remis verslą, visų pirma moterų vadovaujamas iniciatyvas, ir skatins daugiau jaunuolių tapti verslininkais.

Kad paskatintų perėjimą prie **visiems naudingos įtraukios ir sąžiningos ekonomikos**, ES padės šalims partnerėms išnaudoti kaimo vietovių ekonominį potencialą, be kita ko, remis ūkininkus ir padės steigti modernius kooperatyvus bei gamintojų grupes. ES stiprins bendradarbiavimą už sostinių ribų ir kurs vietos miestų centrų ir kaimo vietovių tarpusavio ryšius. Šis požiūris grindžiamas Europos Komisijos pažangiosios specializacijos metodika, taikoma ES viduje.

4.1.3 Sustiprintos tarpusavio jungtys

Stiprios ES ir Rytų partnerystės šalių tarpusavio jungtys, taip pat pačių šalių partnerių tarpusavio jungtys yra svarbūs ekonominės plėtros, regioninės integracijos, prekybos ir judumo veiksniai. Tvarus, taisyklėmis grindžiamas ir saugus sujungiamumas yra **labai svarbus tiek ES, tiek šalims partnerėms**.

Transporto srityje ES daugiausia dėmesio skirs ilgalaikėms **prioritetinėms investicijoms**, nurodytoms **Transeuropinio transporto tinklo** (TEN-T) orientaciniame investavimo veiksmų plane⁷. Tai apima pagrindinės fizinės kelių, geležinkelių, uostų, vidaus vandens kelių ir oro uostų infrastruktūros ir logistikos centrų modernizavimą, siekiant toliau stiprinti ES ir šalių partnerių bei pačių šalių partnerių tarpusavio sujungiamumą. Šios priemonės bus remiamos naudojantis Kaimynystės investicijų platforma – derinant išmokas ir dotacijas, taip pat teikiant garantijas. ES taip pat aktyviau taikys ES ir tarptautinius transporto standartus, be kita ko, kelių eismo saugos srityje, laikydamasi 2018 m. Rytų partnerystės deklaracijos dėl kelių eismo saugumo⁸. Ji taip pat aktyvins veiklą bendrosios aviacijos erdvės susitarimų ir aviacijos saugos srityse. ES pripažįsta Rytų šalių partnerių svarbą siekiant užtikrinti Europos ir Azijos sujungiamumą, todėl skatins ir remis šalių partnerių dalyvavimą įgyvendinant Strategiją dėl glaudesnių Europos ir Azijos sąsajų⁹.

Energetikos tinklų sujungiamumo srityje ES toliau bendradarbiaus su šalimis partnerėmis, kad sustiprintų tarpvalstybines ir tarpregionines jungtis. **Pietinis dujų koridorius** beveik baigtas ir tikimasi, kad 2020 m. dujos iš Azerbaidžano juo pirmąkart bus atgabentos į ES. Įrodymais grindžiama energetikos politika ir duomenų rinkimas, naudojimas ir tvarkymas bus

⁷ https://ec.europa.eu/transport/themes/international/european_neighbourhood_policy/eastern_partnership/ten-t-maps_en

⁸ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/eap_declaration_finalversion2604.pdf

⁹ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/50699/connecting-europe-asia-eu-strategy_en

toliau remiami įgyvendinant iniciatyvą „EU4Energy“ ir palaikant dialogą energetikos politikos klausimais. Šiuo metu vykdomu Energijos bendrijos sutarties, kurią yra pasirašiusios trys šalys partnerės, daliniu pakeitimu siekiama užtikrinti, kad Energijos bendrija padėtų veiksmingiau ir tinkamiau siekti tvarios energetikos ateities. ES taip pat padės šalims partnerėms didinti **energetinį saugumą** įvairinant energijos šaltinius (kad tai nebūtų vien nafta ar dujos), **investuojant į atsinaujinančiąją energiją** ir **didinant energijos vartojimo efektyvumą**. Be to, patikimais teisės aktais bus skatinama energijos rinkos integracija.

Palydoviniu ryšiu grindžiamas sujungiamumas padeda užtikrinti pažangų ir saugų transportą bei ekologiškesnius miestus, taip pat sudaro sąlygas skaitmeninti ir modernizuoti ekonomiką. Atsižvelgiant į tai, bendradarbiavimas su šalimis partnerėmis siekiant išplėsti Europos geostacionarinės navigacinės tinklo sistemos aprėptį padės užtikrinti saugesnę aviaciją (laikantis ES teisės aktų) ir ekonomiškai efektyvų jūrų bei geležinkelių transportą, taip pat paskatins didelio tikslumo žemės ūkį.

Siekiant optimizuoti **investicijų portfelį**, labai svarbu palaikyti tvirtą **politinį dialogą** ir plėtoti bendrą infrastruktūros projektų bazę. Patikima makroekonominė politika ir viešųjų finansų valdymas, fiskalinio manevravimo galimybių viešųjų investicijų srityje kūrimas, vienodų sąlygų bendradarbiauti su privačiuoju sektoriumi užtikrinimas, be kita ko, įgyvendinant viešojo ir privatačiojo sektorių partnerystes, yra būtinos sąlygos siekiant užtikrinti infrastruktūros tvarumą visose srityse.

4.1.4 Investicijos į žmones

Investicijos į žmones yra labai svarbios rengiantis ateičiai ir didinant visuomenės bei ekonomikos atsparumą. Remdamasi jaunimui naudingais laimėjimais, ES siūlo **naują susitarimą dėl jaunimo**, į kurį bus įtraukti šie elementai: i) darbo rinkos ir švietimo sektoriaus atotrūkio mažinimas; ii) aktyvesnis **jaunimo įsidarbinimo galimybių** ir **jaunimo verslumo** rėmimas; iii) aktyvios darbo rinkos priemonės, pvz., Jaunimo garantijų iniciatyva, kurios turi būti pritaikytos prie šalių partnerių darbo rinkų, taip pat iv) **jauniems specialistams skirtos Rytų partnerystės judumo ir mainų programos kūrimas** remiantis bandomąja Rytų partnerystės šalių jaunų valstybės tarnautojų darbo stebėjimo programa.

Strateginis prioritetas bus **švietimo reforma**. Ji apims, *inter alia*, i) valdymą ir gebėjimų stiprinimą; ii) modernizavimą ir inovacijas visais švietimo ir mokymo lygmenimis; iii) teisės aktų ir politikos suderinimą su Europos procesais, įskaitant Europos aukštojo mokslo erdvę (Bolonijos procesas) arba Turino profesinio rengimo ir mokymo procesą, taip pat iv) **mokytojų rengimo** gerinimą, keitimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais ir šiuolaikinių mokymo programų ir mokymo bei mokymosi praktikos diegimo skatinimą. **Programa „Erasmus+“**, kuri yra viena pagrindinių ES švietimo ir mokymo sistemų modernizavimo ir internacionalizavimo priemonių, suteiks daugiau judumo ir gebėjimų stiprinimo galimybių formaliojo ir neformaliojo švietimo srityse. Dalyvaudami **Europos solidarumo korpuso** veikloje jaunuoliai galės savanoriauti arba dirbti projektuose, kurie bus naudingi bendruomenėms ir žmonėms visoje Europoje. Pavyzdinė **Europos mokykla Gruzijoje** bus perkelta į naujas patalpas ir taps visapusiška vidurine mokykla.

Kurti deramas ir tvarias darbo vietas labai padeda **moksliniai tyrimai ir inovacijos**. ES toliau remis ir stiprins šalių partnerių **pažangiąją specializaciją, technologijų perdavimą ir inovacinius gebėjimus**, taip pat aktyvesnį jų dalyvavimą ES programose, pavyzdžiui, „Europos horizontas“ ir COSME. Reikia gerinti nacionalinių viešųjų mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemų veiklos rezultatus ir konkurencingumą, be kita ko, tęsiant **reformas**. Reikėtų skatinti toliau plėtoti **bendrą ES ir šalių partnerių žinių ir inovacijų erdvę**, naudojantis moksliniais įrodymais kurti žiniomis grindžiamas darbo vietas ir pritraukti investuotojus į novatorišką verslą tiek ES, tiek kaimyninėse šalyse. Moksliniai tyrimai, inovacijos ir žinių perdavimas taip pat yra labai svarbūs modernizuojant žemės ūkį. Daugeliui Rytų partnerystės šalių gyventojų tai yra gyvybiškai svarbus sektorius. Vienas iš pagrindinių ES ateities

prioritetų – pasiekti rezultatų pagal **Europos žaliąjį kursą**, visų pirma tapti pirmuoju pasaulyje neutralaus poveikio klimatui žemynu, todėl šalys partnerės raginamos nustatyti su klimato kaitos švelninimu ir prisitaikymu prie jos susijusius mokslinių tyrimų ir inovacijų prioritetus ir kurti naujas novatoriškas ir tvarias vertės grandines. Bus skatinami bendri įsipareigojimai įgyvendinti šiuos prioritetus, taip pat bus nustatyta greito dislokavimo sprendimų pateikimo strategija.

Be to, ES remia šalis, kad jos kuo labiau padidintų savo **kultūros ir kūrybos pramonės**, kaip tvaraus socialinio ir ekonominės plėtros varomosios jėgos, potencialą. ES propaguos esminį kultūros vaidmenį užtikrinant atvirumą ir propaguojant Europos vertybes, taip pat puoselėjant kultūrų dialogą taikių bendruomenių tarpusavio santykių labui ir stiprins bendradarbiavimą kultūros paveldo ir kūrybos pramonės, įskaitant audiovizualinį sektorių, srityse.

4.2 Bendros pastangos siekiant atsakingų institucijų, teisinės valstybės ir saugumo

Geras valdymas ir demokratinės institucijos, teisinė valstybė, sėkminga kovos su korupcija politika, kova su organizuotu nusikalstamumu, pagarba žmogaus teisėms ir saugumas, įskaitant paramą nuo konfliktų nukentėjusiems gyventojams, yra **stiprių bei atsparių valstybių ir visuomenės pagrindas**. Jie taip pat yra svarbios **veikiančios rinkos ekonomikos ir tvaraus augimo sąlygos**. Teisinė valstybė yra vienas esminių veiksmingos verslo aplinkos užtikrinimo veiksmų; ji taip pat labai svarbi siekiant pritraukti tiesioginių užsienio investicijų.

Žvelgiant į ateitį, reikia atnaujinti įsipareigojimą dėl partnerystės pagrindų, kad būtų galima remtis iki šiol pasiektais laimėjimais. ES pirmiausia teiks tokią atsparioms institucijoms, teisinei valstybei ir saugumui skirtą paramą: i) siūlys būdus, kaip geriau įvertinti teismų reformų poveikį; ii) spręsdama dėl pagalbos atsižvelgs į pažangą teisinės valstybės reformų srityje; iii) aktyviau teiks paramą kovai su korupcija ir ekonominiais nusikaltimais; iv) siekdama žmones geriau apsaugoti nuo organizuoto nusikalstamumo gerins tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir v) didins paramą saugumo srities dialogams ir bendradarbiavimui.

4.2.1 Teismų reformos

Būsimos reformos turėtų būti grindžiamos suderinimu su **Europos standartais**. Turėtų būti laikomasi **holistinio požiūrio**, apimančio baudžiamojo persekiojimo ir teisėsaugos tarnybas. Kad veiktų stabdžių ir atsvarų sistema ir būtų galima užtikrinti, jog visos valstybės institucijos laikytųsi įstatymų, o piliečiai turėtų teisę kreiptis į teismą ir visapusiškai naudotis savo teisėmis, būtinas teismų ir prokuratūros **nepriklausomumas ir atskaitomybė**.

ES ragins **tarptautines institucijas ir ekspertus aktyviai įsitraukti** į reformų rėmimo ir įteisinimo procesus ir tai darydama atsižvelgs į savo patirtį teisinės valstybės klausimais. Reformos turėtų būti vykdomos remiantis **kokybiškais reformų strategijomis**, grindžiamomis išsamia spręstinių klausimų diagnostika. Reikia **geriau įvertinti realius reformų rezultatus ir (arba) poveikį** ir tai, kaip juos suvokia piliečiai. ES padės padidinti atitinkamų nacionalinių institucijų pajėgumus rengti **teisininkų mokymus** apie vertybes ir taisykles, kurių darbe turi laikytis, pavyzdžiui, teisėjai ir prokurorai.

Šioje itin svarbioje srityje ES propaguos **teisinės valstybės kultūrą** ir tuo tikslu aktyviai įtrauks pilietinę visuomenę ir verslo bendruomenę, taip pat stiprins bendradarbiavimą su ES suinteresuotaisiais subjektais.

4.2.2 Kova su korupcija ir ekonominiais nusikaltimais

Korupcija kenkia teisinei valstybei ir tvariam visuomenės vystymuisi. Naujos **kovos su korupcija skaitmeninės priemonės** padeda geriau **užkirsti kelią pažeidimams ir juos**

nustatyti, be to, pastaraisiais metais įsteigtos kelios specializuotos kovos su korupcija įstaigos¹⁰. Nepaisant to, būtina imtis dar griežtesnių veiksmų, kad būtų **geriau tiriami ekonominiai nusikaltimai, dėl jų vykdomas baudžiamasis persekiojimas ir skiriamos sankcijos už juos**, taip parodant, kad kovos su korupcija ir teisėsaugos institucijos yra nepriklausomos ir **pasiekia realių rezultatų**. ES remis rezultatais grindžiamą teisinę ir institucinę sistemą, daugiausia dėmesio skirdama **aukšto lygio korupcijai** ir ypač susitelkdama į **viešųjų pirkimų** sritį. Šiuo atžvilgiu bus visapusiškai išnagrinėtos skaitmeninių sprendimų galimybės siekiant pagerinti viešųjų pirkimų sistemų atsekamumą ir skaidrumą. ES taip pat padės šalims partnerėms sąžiningumą ir atskaitomybę integruoti į visus viešojo administravimo lygmenis.

Korupcija yra vienas iš daugelio platesnio masto nusikalstamumo reiškinių – **ekonominių nusikaltimų** – aspektų. Šalys partnerės turi dėti daugiau pastangų, kad sukurtų tvirtą ir veiksmingą kovos su ekonominiais nusikaltimais sistemą. Šiuo atžvilgiu siekiant **kovoti su pinigų plovimu** labai svarbūs tikrosios nuosavybės registrai. Svarbu, kad Rytų šalys partnerės įdiegtų patikimas turto susigrąžinimo sistemas, be kita ko, įsteigtų veikiančias **turto susigrąžinimo tarnybas**, kurios gebėtų atsekti ir nustatyti nusikalstamu būdu įgytą turtą. Tai svarbi kovos su organizuotu nusikalstamumu priemonė, būtina siekiant įšaldyti ir konfiskuoti neteisėtą turtą ir susigrąžinti nusikalstamu būdu įgytas pajamas.

4.2.3 Kova su organizuotu nusikalstamumu ir saugumo stiprinimas

Plačioje saugumo srityje yra viena bendra problema – **organizuotas nusikalstamumas**. Šioje srityje ES toliau remia: i) glaudesnę **bendradarbiavimą su ES teisingumo ir vidaus reikalų agentūromis**; ii) **saugumo sektoriaus reformą**; iii) **kovą su prekyba žmonėmis ir neteisėtomis prekėmis** (visų pirma narkotikais ir šaunamaisiais ginklais) ir iv) **integruotą sienų valdymą** siekdama pagerinti šalių partnerių gebėjimą atlaikyti patiriamą spaudimą ir padidinti jų atsparumą. ES toliau bendradarbiaus su šalimis partnerėmis **kibernetinio atsparumo** srityje. Be to, labai svarbu sukurti veiksmingą ir įgyvendinamą kovos su kibernetiniais nusikaltimais sistemą, kurios atskaitos taškas būtų Europos Tarybos Budapešto konvencija.

Siekiant stiprinti gaivalinių ir žmogaus sukeltų nelaimių prevenciją, pasirengimą joms ir reagavimą į jas, itin svarbu, kad šalys partnerės toliau bendradarbiautų tarpusavyje ir su **ES civilinės saugos mechanizmu**. Be to, regiono vystymuisi ir toliau trukdo neišspręsti konfliktai. Laikydamosi sutartų derybų formatų ir procesų, ES yra įsipareigojusi skatinti taikų šių **konfliktų** sprendimą. Suvokiant, kokį poveikį moterų ir jaunimo vaidmuo gali turėti ekonominiams ir socialiniams pokyčiams, jis bus sustiprintas taikos kūrimo procese vykdant bendrus veiksmus ir taip dar griežčiau laikantis ES politinio įsipareigojimo regioniniu ir tarptautiniu lygmenimis įgyvendinti Moterų, taikos ir saugumo darbotvarkę¹¹. Visų pirma ES toliau padės vykdyti konfliktų prevenciją, stiprinti pasitikėjimą ir sudaryti palankesnes sąlygas konfliktus spręsti taikiai derybomis. ES taip pat toliau teiks paramą nuo konfliktų nukentėjusiems gyventojams, kad padidintų jų atsparumą. Be to, bus stiprinamas **dialogas saugumo klausimais ir praktinis bendradarbiavimas bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) srityje**, siekiant paremti šalių partnerių indėlį į Europos civilines ir karines misijas bei operacijas. ES apsvaistys galimybę šalims partnerėms surengti mokymų ir padėti stiprinti gebėjimus, be kita ko, prireikus kovos su hibridinėmis grėsmėmis srityje.

¹⁰ Visos šalys partnerės ratifikavo Jungtinių Tautų konvenciją prieš korupciją.

¹¹ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/720/18/PDF/N0072018.pdf?OpenElement>

4.3 Bendros pastangos siekiant aplinkos atsparumo ir atsparumo klimato kaitai

Europos žaliojo kurso tikslas aiškiai parodo, kad ES ir šalys partnerės turi imtis skubių veiksmų aplinkos ir klimato problemoms spręsti. Modernizavus ekonomikos ir prekybos modelius sumažės anglies dioksido nutekėjimo rizika. Modernizuoti būtina ir reaguojant į ekonominės integracijos laimėjimus ir besikeičiančius ES ir Rytų partnerystės šalių vartotojų prioritetus. Keisdama savo ekonomiką, ES savo šalis partneres ir toliau įtrauks į vis sudėtingesnes, aukščiausios klasės ekonomikos vertės grandines. ES taip pat padės šalims partnerėms įgyvendinti nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus pagal Paryžiaus susitarimą ir modernizuoti ekonomiką, mažinti anglies pėdsaką ir siekti neutralaus poveikio klimatui, kartu pripažindama investavimo iššūkius. Šiuo atžvilgiu šalys partnerės įvairiuose forumuose nurodė pritariančios visapusiškam požiūriui į pokyčius, išdėstytam Europos žaliajame kurse. Lygiai taip pat svarbu įgyvendinti Sendajaus nelaimių rizikos mažinimo programą ir dėti daugiau pastangų siekiant prisitaikyti prie klimato kaitos.

ES bendradarbiaus su šalimis partnerėmis, kad regiono visuomenė taptų sąžininga ir klestinti, kad jo ekonomika būtų šiuolaikiška, efektyviai naudojanti išteklius, švari, žiedinė ir konkurencinga ir kad padidėtų regiono **aplinkos atsparumas ir atsparumas klimato kaitai**, be kita ko, tausiau naudojant gamtos išteklius. Aplinkos ir klimato darbotvarkė regione tampa vis svarbesnė. Visuomenė vis ryžtingiau reikalauja: i) gerinti oro ir vandens kokybę; ii) veiksmingai tvarkyti atliekas, žemę ir vandens išteklius ir iii) reaguoti į ekstremalius meteorologinius reiškinius, neteisėtą medienos ruošą ir miškų naikinimą. Tai taip pat puiki galimybė paskatinti veiklą novatoriškuose sektoriuose. Kelios šalys partnerės priėmė žaliosios ekonomikos veiksmų planus ir ilgalaikes strategijas ir nori sparčiau juos įgyvendinti. Be to, privačiojo sektoriaus partneriai vis dažniau svarsto ekologiškesnės žiedinės ekonomikos galimybes ir išreiškia norą kovoti su klimato kaitos keliamais pavojais. Šalys partnerės jau dabar gali nemokamai ir be apribojimų naudotis programos „Copernicus“ duomenimis ir paslaugomis, kurie gali padėti priimti informacija pagrįstus sprendimus regione.

Todėl Rytų partnerystė turės: i) sustiprinti veiksmus žmonių sveikatai ir gerovei svarbiausiose srityse; ii) siekti, kad būtų efektyviau naudojami ekonominiai ištekliai; iii) sukurti naujų žaliųjų darbo vietų ir ekonominių galimybių, susijusių su perėjimu prie žaliosios ekonomikos; iv) plėtoti vietas ir atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir v) valdyti gamtos išteklius siekiant kuo didesnio tvarumo. **ES remis šį perėjimą, deramai atsižvelgdama į pasaulinius iššūkius ir aplinkos bei klimato realijas šalyse partnerėse, ir daugiausia dėmesio iš pradžių skirs lengviausiai pasiekiamiems rezultatams.**

4.3.1 Nauda žmonių sveikatai ir gerovei

Siekiant su aplinka susijusios gyvenimo kokybės, reikia dėti daugiau pastangų, kad miestų plėtra taptų tvaresnė, ir toliau gerinti **ekosisteminių paslaugų**, pavyzdžiui, vandens tiekimo ir sanitarijos, atliekų tvarkymo, žaliųjų zonų ir judumo mieste, teikimą. ES remis veiksmus ir plėtojamą politiką, kuriais siekiama užkirsti kelią taršai, ją sumažinti ir taip kartu sumažinti neigiamą visų pirma oro, vandens ir dirvožemio taršos ir toksinių cheminių medžiagų poveikį sveikatai; orientaciniu tikslu bus laikomas ES nulinės taršos siekis. ES didins paramą pastatų **energijos vartojimo efektyvumui** didinti, kuris yra labai svarbus siekiant spręsti energijos nepritekliaus problemą ir sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Siekiant padidinti pastatų renovacijos mastą galėtų būti naudojamos novatoriškos finansavimo priemonės (pvz., energijos vartojimo efektyvumo sutartys, finansavimas iš mokesčių ir sąskaitų) ir taip pritraukiamos privačiojo sektoriaus lėšos. ES remis **atsinaujinančiųjų energijos išteklių** kūrimą, visų pirma siekdama kuo greičiau sumažinti anglies naudojimą – tai būtina siekiant mažesnės oro taršos. ES kartu su TFI toliau plėtos priemonės ir įgyvendins aukšto lygio energijos vartojimo efektyvumo iniciatyvą, kad modernizuotų energetikos teisės aktus ir įdiegtų pažangią reglamentavimo sistemą, kuria būtų skatinamas energijos vartojimo efektyvumas ir atsinaujinančioji energija, tuo tikslu naudojant ekologiško finansavimo schemas ir įtraukiant privatųjį sektorių. Bus nustatytos labiausiai nuo taršos kenčiančių miestų ar regionų pertvarkymo priemonės.

Visuomenės sveikatos srityje ES remis šalis partnerės medicinos įstaigų modernizavimo, e. sveikatos, medicinos darbuotojų mokymo, įperkamos medicininės priežiūros teikimo ir jos geresnio prieinamumo visiems visuomenės nariams srityse. Tai apims paramą, kuria siekiama geriau kovoti su užkrečiamosiomis ir neužkrečiamosiomis ligomis, pavyzdžiui, koronaviruso sukeliama liga (COVID-19).

4.3.2 Žiedinė ekonomika

Vykdomais veiksmais bus visų pirma siekiama palengvinti perėjimą prie efektyviai išteklius naudojančios žiedinės ekonomikos. Vienas pagrindinių atspirties taškų siekiant padidinti konkurencingumą palyginti nedidelėmis sąnaudomis yra netausios gamybos mažinimas. Siekdama naujų ekonominių galimybių ir konkurencingumo ES skatins žaliąją žiedinę ekonomiką ir tuo tikslu remsis pastarojo meto politinio dialogo rezultatais. ES remis įmones ir jų tarpusavio ryšius šioje srityje. Šalims paprašius bus vykdomi **žiedinės ekonomikos** srities pažintiniai vizitai. Bus toliau skatinama tvarių produktų gamybos politika, ekologinės inovacijos, didesnis gamintojų atsakingumas, kiti atliekų prevencijos ir mažinimo būdai, atliekų tvarkymas, žalieji viešieji pirkimai ir geresnis vartotojų informavimas. ES bendradarbiaus su šalimis partnerėmis siekdama reformuoti įvairius ištekliams imlius sektorius, pavyzdžiui, plastikų, tekstilės ar statybų. Bus atidžiai įvertintos galimybės sukurti žaliųjų darbo vietų. Bus analizuojama, kokių priemonių galima imtis svarbiausiuose sektoriuose, kad būtų kuriama žaliaji žiedinė ekonomika ir taip skatinama kurti darbo vietas ir didinamas konkurencingumas.

4.3.3 Ekonomikos gamtos išteklių bazė

Vienas iš pagrindinių bendradarbiavimo tikslų bus sustabdyti **biologinės įvairovės** nykimą. Bus siekiama spręsti miškų naikinimo ir dykumėjimo problemą, įdiegti konkrečių rūšių apsaugos priemonės ir veiksmingai valdyti saugomas teritorijas. Taip pat bus bendradarbiaujama su kitais sektoriais siekiant sumažinti neigiamą žmogaus veiklos poveikį biologinei įvairovei. Siekdama išsaugoti gamtos išteklius, kurie yra ekonomikos pagrindas, ES toliau bendradarbiaus su šalimis partnerėmis, kad spręstų vandens kokybės ir prieinamumo klausimus ir gerintų žvejybos veiklos kontrolę ir priežiūrą, siekiant išspręsti pernelyg intensyvaus naudojimo problemą. Bus parengti visų upių baseinų valdymo planai. Toliau bendradarbiausime, kad išnaudotume **žaliavų** sektoriaus potencialą prisidėti prie darnaus vystymosi tikslų, kovotume su miškų naikinimu ir pagerintume tvarią miškotvarką, be kita ko, kiek tai susiję su ilgalaikiu anglies dioksido saugojimu ir iškastinio kuro pakaitalais. Bus stengiamasi sumažinti neteisėtos medienos ruošos mastą ir užtikrinti medienos atsekamumą. ES remis **tvarų žemės ūkį ir žuvininkystę bei maisto saugą** perduodama žinias ir diegdama inovacijas, visų pirma didelės ekonominės naudos sektoriuose. Ji taip pat toliau stiprins ūkininkų ir žvejų padėtį vertės grandinėje ir gerins gyvenimo kokybę kaimo ir jūrų pakrančių vietovėse.

4.3.4 Ekologiškesnę ekonomikos augimą palaikanti politika ir valdymas

Kad pasiektų norimus rezultatus, šalis partnerės turės toliau investuoti į: i) **aplinkos valdymą**; ii) patikimą politikos ir investicijų planavimą; iii) administracinius gebėjimus įgyvendinti teisės aktus ir užtikrinti jų vykdymą; iv) geresnę visuomenės prieigą prie informacijos, geresnį informuotumą ir dalyvavimą ir v) labiau pritaikytus bei veiksmingesnius finansavimo mechanizmus. Tam reikės tvirto politinio dialogo su visais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant atitinkamus Parlamento komitetus, ir geresnio jų informavimo. Taip pat bus svarbu **didinti informuotumą**, be kita ko, bendradarbiaujant su pilietine visuomene. ES visapusiškiau remis valstybių narių ir šalių partnerių lyderystės funkcijų prisiėmimą konkrečiose srityse ir dėl konkrečių klausimų ir taip skatins šalis sparčiau įgyvendinti

šiuolaikinę politiką bei praktiką ir būti atsakingesnes. Regioninio valdymo sistemą papildys **bendra Juodosios jūros jūrų transporto darbotvarkė**¹².

4.3.5 Energetinio saugumo ir branduolinės saugos stiprinimas

Siekiant padidinti energetinį saugumą, būtina įvairinti energijos rūšių derinį, visų pirma naudojant atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Šalys partnerės yra kompetentingos **nuspręsti dėl savo energijos rūšių derinio**, kad pasiektų atitinkamus klimato tikslus. Šiuo tikslu kai kurios šalys gali kaip mažai anglies dioksido į aplinką išskiriantį energijos šaltinį pasirinkti branduolinę energiją. Todėl ES toliau padės **stiprinti tarptautinę branduolinę saugą**. Tolesni dvišaliai mainai bus grindžiami pirmaujančiu ES vaidmeniu privalomų branduolinės energetikos teisės aktų rengimo srityje. Toliau rengsime branduolinės energetikos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tarpusavio vertinimus ir vykdysime susijusius tolesnius veiksmus. **ES taip pat dalyosis savo patirtimi** eksploataavimo nutraukimo, radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir radiacinės saugos srityse. Be to, labai svarbu, kad šalys partnerės dalyvautų ES aplinkos stebėsenos (EURDEP) ir keitimosi informacija radiologinių ar branduolinių avarių atveju (ECURIE) platformų veikloje.

4.3.6. Spartesnis perėjimas prie tvaraus išmaniojo judumo

Transportas turi tapti tvaresnis, o Rytų partnerystės transporto politika turėtų būti peržiūrėta siekiant sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Todėl ES vis daugiau dirbs su šalimis partnerėmis **ekologiško transporto sprendimų** srityje, kad padėtų kurti į ateitį orientuotus pažangiuosius miestus ir parengti judumo mieste planus, kuriais į miestų teritorijas siekiama integruoti įvairių rūšių transportą. Tolesnėje ateityje bus siekiama optimizuoti transportą, be kita ko, pasitelkiant **skaitmeninimą**.

4.4 Bendros pastangos siekiant atsparios skaitmeninės transformacijos

Kaip nurodyta **Europos skaitmeninės ateities kūrimo strategijoje**¹³, stipri skaitmeninė veikla ES kaimyninėse šalyse sudarys sąlygas ekonomikai augti ir skatins tvarų vystymąsi. Tuo tikslu ES toliau investuos į šalių partnerių **skaitmeninę transformaciją**, laikydamosi savo teisės aktų ir geriausios praktikos. Darbu šioje srityje po 2020 m. bus siekiama užtikrinti, kad bendrosios skaitmeninės rinkos naudą pajustų ir šalys partnerės, ir bus teikiama parama, kad šalys partnerės visapusiškai įgyvendintų **asociacijos susitarimuose ir kituose dvišaliuose susitarimuose** prisiimtus įsipareigojimus. Darbas bus grindžiamas sėkminga Rytų partnerystės **skaitmeninių rinkų derinimo** politikos iniciatyva ir veiklos programomis, pradėtomis pagal iniciatyvą „EU4Digital“.

4.4.1. Skaitmeninė infrastruktūra

Šiuolaikinė duomenimis grindžiama ekonomika gali būti visiškai įgyvendinta tik tuo atveju, jei piliečiai ir įmonės gali įpirkti aukštos kokybės elektroninių ryšių infrastruktūrą ir paslaugas. Reikiamais atvejais ES toliau padės stiprinti **priežiūros institucijų** nepriklausomumą ir nustatyti būtinus reguliavimo įgaliojimus, kad būtų sudarytos sąlygos tinkamai veikti šalių partnerių elektroninių ryšių rinkoms. ES taip pat toliau remis **saugaus ir itin didelio pralaidumo gigabitinio plačiajuosčio ryšio** infrastruktūros plėtrą šalyse partnerėse, ypač atokiose ar rečiau apgyvendintose vietovėse, ir skatins ja naudotis, visų pirma

¹² https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/press/black-sea-ministers-endorse-common-maritime-agenda_en

¹³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf

teikdama techninę pagalbą ir keisdamosi geriausios praktikos pavyzdžiais. Siekiant kuo didesnio poveikio Rytų partnerystės šalių gyventojams, bus svarbu užtikrinti, kad paslaugos būtų įperkamos. Atsižvelgdama į tai ES padės įgyvendinti šalių partnerių tarpusavio susitarimus ir atitinkamais atvejais jų susitarimus su ES dėl **tarptinklinio ryšio ir radijo spektro**.

4.4.2 E. valdymas

ES toliau padės stiprinti **e. valdymą** Rytų partnerystės regione, kad viešojo administravimo institucijos taptų veiksmingesnės, skaidresnės ir atskaitingesnės ir būtų sudarytos palankesnės sąlygos reformoms. Šiuo atžvilgiu ES padės įdiegti **elektroninės atpažinties** schemų ir **elektroninių patikimumo užtikrinimo** paslaugų teises sistemas Rytų partnerystės šalyse, laikydamosi ES teisės aktų ir geriausios praktikos, kad būtų sudarytos sąlygos šalių partnerių tarpusavio pripažinimo susitarimams ir jų susitarimams su ES. Bus remiamos standartizuotos sąveikios **e. paslaugų platformos**.

4.4.3. Skaitmeninė ekonomika ir inovacijos

ES padės Rytų partnerystės šalių vyriausybėms plėtoti skaitmeninių inovacijų programas ir remti labai novatoriškų skaitmeninių **startuolių** plėtrą Rytų partnerystės regione, į šalis partneres išplėsdama skaitmeninių inovacijų ir plėtros iniciatyvos veiklą. Visų pirma ji padės skaitmeniniams startuoliams ir MVĮ pagerinti savo galimybes gauti finansavimą, patekti į ES rinkas ir stiprinti ryšius su ES inovacijų ekosistemomis. Jau galima nemokamai ir be apribojimų naudotis pavyzdinių programų „Copernicus“ ir „Galileo“ teikiamais ES kosmoso duomenimis ir paslaugomis. ES bendradarbiaus su Rytų partnerystės šalimis, kad sustiprintų jų gebėjimą sudaryti sąlygas kurti novatoriškiems startuoliams bei MVĮ ir palengvintų tarpvalstybinį įmonių bendradarbiavimą.

ES toliau remsi šalis partneres, kad jos spręstų **skaitmeninių įgūdžių** trūkumo problemą, ir šioje srityje ypatingą dėmesį skirs lyčių lygybei ir socialinei įtraukčiai.

4.4.4. Kibernetinis atsparumas

ES toliau remsi ir padės stiprinti šalių partnerių **kibernetinį atsparumą**. Remiantis ES teisės aktais ir geriausia praktika, įskaitant ES **kibernetinio saugumo sertifikavimo** sistemą, šalyse partnerėse ir toliau bus padedama kurti patikimas teises, politines ir operatyvines kibernetinio saugumo sistemas.

4.5 Bendros pastangos siekiant atsparios, teisingos ir įtraukios visuomenės

Demokratijai būtina skaidri, į piliečius orientuota ir atskaitinga viešoji administracija bei laisvi ir sąžiningi rinkimai. Kartu su iniciatyvia pilietine visuomene, laisva, pliuralistine ir nepriklausoma žiniasklaida ir piliečių teisių apsauga tai yra pagrindinės atsparios, sąžiningos, įtraukios ir demokratinės visuomenės sudedamosios dalys.

Bendradarbiavimas su šalimis partnerėmis šiose srityse bus vienas svarbiausių ES prioritetų. Prieiga prie įrodymais pagrįstos informacijos padeda kurti demokratines sistemas ir suteikia žmonėms galimybę priimti informacija pagrįstus sprendimus. Bendras prioritetas taip pat yra migracijos problemų sprendimas, todėl ES toliau bendradarbiaus su šalimis partnerėmis, kad užtikrintų judumą ir žmonių tarpusavio ryšius saugioje ir gerai valdomoje aplinkoje, taip pat paramą pažeidžiamiesiems migrantams ir pabėgėliams.

4.5.1 Viešojo administravimo reforma ir piliečių dalyvavimas

Viešojo administravimo reformai būtina nuolatinė šalių partnerių politinė valia – tik taip bus užtikrinta, kad valdžios institucijos **į sprendimų priėmimo procesą įtrauktų piliečius**. ES

rems įtraukų ir įrodymais pagrįstą politikos formavimą, taip pat patikimą viešųjų finansų valdymą, kad žmonėms ir įmonėms būtų teikiamos geresnės paslaugos. Šalys partnerės turi didinti savo valstybės tarnybos **profesionalumą** ir didinti atskaitomybę visais valdžios lygmenimis. Viešojo administravimo reforma, įskaitant su skaidrumu susijusius klausimus, taip pat yra viena pagrindinių ekonomikos augimo varomųjų jėgų ir gali sumažinti korupcijos riziką, pavyzdžiui, taikant e. valdžios sprendimus. Be to, ES ir šalys partnerės apsvartys galimybę intensyviai **tarpusavio mokymąsi**, be kita ko, naudojantis Rytų partnerystės viešojo administravimo mokykla. Toliau būtina stebėti, kaip įgyvendinamos reformos. Šioje srityje svarbesnį vaidmenį turėtų atlikti pilietinė visuomenė.

4.5.2 Pilietinė visuomenė ir jaunimo dalyvavimas

Remdamasi novatoriškais veiksmais ir ligšioliniu dalyvavimu, ES toliau padės stiprinti **pilietinės visuomenės organizacijų**, visų pirma vietos lygmens organizacijų, **gebėjimus** prasmingai dalyvauti politikos formavimo procesuose ir politiniame dialoge, taip pat skatins reformas ir viešąją atskaitomybę. Ji toliau plėtos strateginę partnerystę su pagrindinėmis organizacijomis, stiprins bendradarbiavimą, ugdys pilietinės visuomenės aktyvistų vadovavimo įgūdžius ir bendradarbiaus su socialiniais partneriais (profesinėmis sąjungomis ir darbdavių organizacijomis). Taip pat bus remiamos socialinės inovacijos ir socialinis verslumas. Bus labai svarbu bendradarbiauti su šalimis partnerėmis ir skatinti pilietinei visuomenei palankią aplinką. Stiprinant pilietinės visuomenės vaidmenį politiniame dialoge ir toliau svarbus partneris bus Rytų partnerystės pilietinės visuomenės forumas.

ES taip pat vis daugiau dėmesio skirs **jaunimo dalyvavimui ir lyderystei**. Programa „Erasmus+“ ir **Europos solidarumo korpusas** suteiks daugiau galių jaunajai kartai, nes padės kurti įtraukią ir įrodymais grindžiamą jaunimo politiką, ugdys įgūdžius, rems savanorišką veiklą ir bendradarbiavimo projektus. Bus stiprinama **Pilietinės visuomenės stipendijų programa** ir **Jaunųjų Europos ambasadorių iniciatyva**, siekiant labiau padėti jaunimui ugdyti bendruosius gebėjimus ir įgūdžius, be kita ko, suvokti, kad reikia spręsti lyčių nelygybės problemą ir aktyviai dalyvauti demokratiname gyvenime, taip pat skatinti piliečių dalyvavimą. **Rytų partnerystės jaunimo forumas** atliks dar svarbesnį vaidmenį ir bus geriau integruotas į ES vidaus struktūriniu dialogu jaunimo klausimais grindžiamą struktūrinį dialogą jaunimo politikos klausimais Rytų partnerystės jaunimo tarybų tinkle.

4.5.3 Nepriklausoma žiniasklaida ir faktais pagrįsta informacija

Gera veikiančioje **žiniasklaidos aplinkoje** nepriklausomi žurnalistai, pilietinė visuomenė ir atskiri asmenys gali užtikrinti stabdžių ir atsvarų sistemą ir vyriausybių atskaitomybę. Visiems užtikrinta galimybė gauti tikslią ir faktais pagrįstą informaciją sudaro sąlygas žmonėms priimti informacija pagrįstus sprendimus ir aktyviai dalyvauti demokratiname procese. ES rems nepriklausomas žiniasklaidos priemones, kuriančias aukštos kokybės įvairų turinį. 2018 m. gruodžio mėn. priėmusi **Kovos su dezinformacija veiksmų planą**¹⁴, ES sukūrė tvirtą **kovos su dezinformacijos grėsmėmis ES viduje ir už jos ribų** sistemą. Žvelgiant į ateitį, visi susiję subjektai, įskaitant ES institucijas, ES valstybes nares, šalis partneres, pramonę ir pilietinę visuomenę, turėtų ir toliau padėti stiprinti nepriklausomo faktų tikrinimo paslaugas ir gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis. Be to, kovojant su dezinformacija bus labai svarbu stiprinti bendradarbiavimą su pilietine visuomene.

4.5.4 Žmogaus teisių apsauga

ES toliau rems šalis partneres, kad jos stiprintų žmogaus teises, be kita ko, užtikrintų, kad visi galėtų visapusiškai naudotis pilietinėmis ir politinėmis, taip pat ekonominėmis, socialinėmis ir kultūrinėmis teisėmis. ES ims aktyvesnių veiksmų kovoti su visų formų diskriminacija, įskaitant diskriminaciją dėl lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios,

¹⁴ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/action_plan_against_disinformation.pdf

amžiaus arba seksualinės orientacijos. ES padės šalims partnerėms įgyvendinti **JT neįgaliųjų teisių konvenciją**, taip pat kurti prieinamus gaminius ir paslaugas. ES taip pat toliau padės šalims partnerėms užtikrinti, kad būtų **gerbiamos mažumoms priklausančių asmenų bei nuo konfliktų nukentėjusių gyventojų teisės ir propaguojama lyčių lygybė**.

Siekdama užtikrinti aukšto lygio pagrindinių teisių į privatumą apsaugą ir **duomenų apsaugą**, ES toliau bendradarbiaus su Rytų šalimis partnerėmis, kad paskatintų tolesnį derinimą su ES ir tarptautiniais duomenų apsaugos standartais, siekiant palengvinti komercinius mainus ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą.

4.5.5 Judumas

Siekiant užtikrinti judumą ir žmonių tarpusavio ryšius saugioje ir gerai valdomoje aplinkoje, labai svarbu sėkmingai įgyvendinti esamus susitarimus dėl **vizų režimo supaprastinimo ir readmisijos**, taip pat toliau laikytis atitinkamų vizų režimo liberalizavimo kriterijų. Bus svarstoma galimybė pradėti naujus dialogus dėl vizų režimo liberalizavimo su likusiomis šalimis, kurių piliečiams reikia vizų vykti į ES, su sąlyga, kad bus sudarytos gerai valdomos ir saugios judumo sąlygos, be kita ko, patenkinamai įgyvendinti vizų režimo supaprastinimo ir readmisijos susitarimai. Be to, tvarų dalyvavimą užtikrins subalansuota ir abiem pusėms naudinga **judumo partnerystė**. Bus svarstomos šalių partnerių, taip pat Rytų partnerystės ir ES šalių **darbo jėgos migracijos** iniciatyvos, kuriomis siekiama užmegzti partnerystę, kuria skatinama teisėta migracija ir judumas, stiprinamas bendradarbiavimas ir abipusis įgūdžių ir kompetencijų panaudojimas, kartu atsižvelgiant į protų nutekėjimo poveikį šalių partnerių žmogiškajam kapitalui. Siekiant padėti žmonėms ir prekėms judėti per sienas, bus sustiprintas techninis ir administracinis bendradarbiavimas **integruoto sienų valdymo** srityje.

5. STRATEGINĖ KOMUNIKACIJA, VALDYMAS IR ĮGYVENDINIMAS

5.1 Strateginė komunikacija

Siekiant padidinti atsparumą labai svarbi **strateginė komunikacija**, ji yra viena pagrindinių piliečiams tarnaujančių politikos formuotojų pareigų. Rytų partnerystės raginimas laikytis tvirtesnio ir strategiškesnio požiūrio į komunikaciją pastaraisiais metais sulaukė didelio politinio dėmesio, be kita ko, dėl didėjančios dezinformacijos prieš ES. Todėl bendru Europos Komisijos tarnybų ir Europos išorės veiksmų tarnybos darbu siekiama stiprinti ES komunikaciją šalyse partnerėse skleidžiant aiškią, realia patirtimi pagrįstą, specialiai pritaikytą žinutę ir didinant informuotumą apie **teigiamą ES politikos ir veiksmų poveikį** viso regiono žmonėms, pateikiant visa apimančią žinią „Kartu esame stipresni“. ES taip pat ėmėsi svarbių veiksmų siekdama padidinti ES matomumą ir tuo tikslu pereidama nuo projektais grindžiamos komunikacijos prie nacionalinės ir labiau **teminės, kampanijomis grindžiamos komunikacijos**, kad būtų išvengta jos žinutės susiskaidymo. ES veiksmams sistemingai žymimi užrašų „EU4“ (pvz., „EU4Energy“, „EU4Business“, „EU4Digital“ ir „EU4Georgia“). Plėtojant vientisą žinutę (kaip prekės ženklą) taip pat buvo galima lanksčiai atsižvelgti į konkrečios šalies padėtį (pavyzdys – Ukrainai skirta komunikacijos kampanija „Kartu siekti pažangos“ (angl. *Moving Forward Together*)). Siekiant padėti propaguoti ES vertybes ir veiksmus šalyse partnerėse, daugiausia dėmesio skiriama **pagrindinių informacijos skleidėjų**, pavyzdžiui, jaunimo, informavimui. Pavyzdžiui, jaunųjų Europos ambasadorių iniciatyvoje dalyvauja 740 jaunuolių, kurie savo vietos bendruomenėse skleidžia teigiamą informaciją apie ES. Šis tvirtesnis koordinuotas požiūris padėjo visų Rytų partnerystės šalių piliečiams geriau suprasti ES ir **padidinti jos patikimumą**¹⁵.

¹⁵ Iš Europos Komisijos atliktų kasmetinių nuomonės apklausų „ES kaimyninės šalys Rytuose“ matyti, kad visų šalių partnerių piliečių požiūris į ES nuolat gerėja: 2019 m. teigiamą nuomonę apie ES turėjo 52 proc. piliečių (7 procentiniais punktais daugiau nei 2016 m.). Iš viso 67 proc. gyventojų (4 proc.

Struktūruotos konsultacijos dėl Rytų partnerystės ateities parodė, kad suinteresuotieji subjektai ir piliečiai **iš esmės sutaria ir tikisi** tęsti darbą bei **stiprinti sėkmingas iniciatyvas**, kad, **didėjant dezinformacijai prieš ES**, jos komunikacija taptų strategiškesnė ir paveikesnė.

Komunikacija apie Europos Sąjungą ir jos santykius su šalimis partnerėmis turėtų būti vykdoma prisiimant **atsakomybę ir bendrą atsakingumą tiek ES valstybių narių, tiek šalių partnerių** piliečių atžvilgiu. Todėl ES šalys, šalių partnerių vyriausybės, vietos administracijos, ES finansuojamų projektų įgyvendinimo partneriai ir ES institucijos (įskaitant ES delegacijas) turėtų **imtis bendrų** informavimo apie bendradarbiavimo naudą veiksmų ir juos grįsti bendrais politikos prioritetais ir bendru ES veiklos propagavimu regione. Šis komunikatas turėtų būti įtrauktas į **bendrą Europos naratyvą**, kurio esmė – **bendros vertybės** ir bendradarbiavimo teikiama nauda žmonių gyvenimui.

Siekiant, kad visuomenė geriau suprastų ES vertybes, politinius prioritetus ir veiksmus, reikėtų aktyviau bendrauti su žmonėmis **vietos lygmeniu** ir nacionalinėmis bei mažumų kalbomis, taip pat rusų kalba. Informavimo veikla **daugiausia dėmesio bus skiriama pagrindiniams informacijos sklaidėjams ir nuomonės formuotojams** (įskaitant vietos valdžios institucijas, religinius lyderius ir mokytojus, bet jais neapsiribojant) ir tuo tikslu bus rengiami pažintiniai vizitai, vietos diskusijų forumai ir mokymai, kad ES žinia būtų išgirsta regionuose.

Daugiau informacijos bus teikiama **jaunimui**, pavyzdžiui, skirtingais švietimo lygmenimis skatinant mokymą ir mokymąsi apie Europos Sąjungą. Bus remiamas su ES susijusios informacijos įtraukimas į švietimo programas mokyklose.

5.2 Valdymas ir įgyvendinimas

2017 m. aukščiausiojo lygio susitikime patvirtinta **peržiūrėta daugiašalė Rytų partnerystės struktūra** yra naudinga reguliariais susitikimais ir įvairiais mainais grindžiama bendradarbiavimo sistema. Kaip per konsultacijas patvirtino dauguma suinteresuotųjų subjektų, **dabartinė sistema tebėra veiksminga ir turėtų būti išsaugota**. Vis dėlto reikia atlikti būtinus pakeitimus, kad ji atitiktų šiame bendrame komunikate nustatytus pagrindinius politikos tikslus po 2020 m. **Daugiausia dėmesio bus skiriama tam, kad esamos struktūros būtų veiksmingesnės**. Viena iš pirmųjų Rytų partnerystės struktūros platformų ir grupių užduočių bus **apibrėžti būsimus tikslus remiantis šiame bendrame komunikate nustatytais prioritetais**.

Šiame bendrame komunikate išdėstytais prioritetais taip pat bus grindžiamas **būsimas 2021–2027 m. ES paramos programavimas** ir bendri ES ir šalių partnerių dokumentai, kuriuose bus nustatyti bendri prioritetai (pvz., partnerystės prioritetai ir asociacijos darbotvarkės). Pagal atnaujintą politiką ES ir šalys partnerės toliau dės bendras pastangas, vykdys bendrus veiksmus ir gaus paramą, taip pat stiprins gebėjimus ir prireikus dalsis žiniomis apie konkrečius tikslus ir politikos kryptis. Šios srities regioninės programos bus įgyvendinamos su finansine ir logistine TFĮ parama. Turėtų būti užtikrintas visų ES priemonių nuoseklumas ir papildomumas, taip pat aiškus politikos ir programavimo, įskaitant būsimą INTERREG NEXT ir kitas teritorinio bendradarbiavimo programas, ryšys.

Skleidžiant pozityvią informaciją apie ES už sostinių ribų ir užtikrinant ilgalaikius rezultatus bei geresnes paslaugas vietos gyventojams, labai svarbios **pilietinės visuomenės organizacijos**. Laikydamosi naujojo požiūrio į pilietinę visuomenę šalyse partnerėse, ES sudarė partnerystės pagrindų susitarimus su pagrindinėmis pilietinės visuomenės organizacijomis, kad galėtų geriau nukreipti paramą ir padidinti poveikį. Informavimo veiklą

daugiau) mano, kad jų šalies ir ES santykiai yra teigiami, o 58 proc. piliečių ES tebėra patikimiausia užsienio organizacija.

Rytuose turėtų dar labiau sustiprinti per šiuos pagrindinius partnerius platesniu mastu teikiamos dotacijos, be kita ko, įtraukiant mažesnes vietos organizacijas, veikiančias vietos kalbomis.

ES sistemingiau bendradarbiaus su **Rytų partnerystės ekspertų grupėmis**. Taip bus remiamos šių šalių švietimo ir informuotumo didinimo iniciatyvos ir užtikrinama, kad žmonės būtų geriau informuojami ir todėl labiau linkę remti vystymosi reformas.

ES ketina toliau stiprinti **partnerystę su TFI**, geriau pasinaudodama EDVF teikiamomis garantijomis, kad sustiprintų šalių partnerių atsparumą ir paskatintų privatųjį sektorių, kartu laikydamasi įsipareigojimų pagal asociacijos susitarimus ir kitus dvišalius susitarimus.

Siekdama kuo didesnės paramos plataus užmojo reformų darbotvarkei, **ES taip pat stiprins bendrą ES šalių atsakomybę ir partnerystę**. Tai leis šalims partnerėms pasinaudoti ES žiniomis ir patirtimi.

6. IŠVADOS IR TOLESNI VEIKSMAI

Per neseniai vykusias struktūrines konsultacijas aiškiai pabrėžta, kad tolesnė Rytų partnerystės sėkmė priklausys nuo didesnės bendros **atsakomybės**, ryžtingesnės **plataus užmojo** reformų darbotvarkės ir **bendrų uždavinių sprendimo**. ES valstybėms narėms, šalims partnerėms ir pilietinei visuomenei tenka bendra atsakomybė užtikrinti tvirtą ir reikalingą partnerystę, kuri būtų naudinga visai visuomenei. Bendras įsipareigojimas laikytis šio naujo požiūrio bus naudingas visų šalių partnerių žmonėms ir padės kurti **pasaulyje stipresnę Europą**.

Šiame bendrame komunikate kaip vienas pagrindinių tikslų siūlomas **atsparumo** didinimas, o ES, jos valstybių narių ir šalių partnerių bendri ilgalaikiai Rytų partnerystės politikos tikslai po 2020 m. turėtų būti tokie:

- bendros pastangos siekiant atsparios, tvarios ir integruotos ekonomikos;
- bendros pastangos siekiant atsakingų institucijų, teisinės valstybės ir saugumo;
- bendros pastangos siekiant aplinkos atsparumo ir atsparumo klimato kaitai;
- bendros pastangos siekiant atsparios skaitmeninės transformacijos;
- bendros pastangos siekiant atsparios, teisingos ir įtraukios visuomenės.

Europos Vadovų Taryba, Europos Parlamentas ir Taryba raginami patvirtinti šį bendrą komunikatą, jis taip pat bus pateiktas Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui. Be to, jis bus aptartas su šalimis partnerėmis rengiantis 2020 m. birželio mėn. įvyksiančiam Rytų partnerystės aukščiausiojo lygio susitikimui.

Rytų partnerystės aukščiausiojo lygio susitikime bus suteikti įgaliojimai remiantis dabartine darbotvarke parengti naują apčiuopiamų tikslų rinkinį, kad būtų įgyvendintos šiame dokumente pateiktos rekomendacijos. Todėl vienas pagrindinių 2020 m. antrojo pusmečio uždavinių bus nustatyti būsimus tikslus po 2020 m.